

מקומם של בנייני הפועל (Verbal Patterns) בתהליכי רכישת הקריאה בשפה הערבית | סיכום מקוצר¹

המאמר בוחן את ההשפעה המטרימה של בנייני הפועל על דיוק ומהירות בזיהוי מילים בקרב תלמידי כיתות ב' ו-ה' בשפה הערבית. הממצאים מצביעים על שיעורי דיוק גבוהים יותר בקרב תלמידי כיתות ה' המנוסים בקריאה לעומת העדר השפעה בקרב תלמידי כיתות ה'. לא נמצאו הבדלים במהירות זיהוי המילים. תוצאות המחקר מתוספות לממצאים קודמים ומחזקות את הטענה לפיה יכולות ומיומנויות קריאה ספציפיות מתפתחות באופן שונה ביחס לכל אחת מ-3 היחידות המורפולוגיות, שורשים (Roots), משקלים (Nominal Patterns) ובניינים (Verbal Patterns).

רקע

תפקידן של צורות מורפולוגיות בתהליכי רכישת הקריאה משתנה משפה לשפה וקשור קשר הדוק לחשיבותן כעקרונות דקדוקיים מארגנים. המחקר הנוכחי התמקד בשפה הערבית, המתאפיינת במבנה מורפולוגי עשיר במיוחד (כתיב עיצורי ומשמעות דקדוקית הנגזרת מהטיית שורש המילים), במטרה לבחון את השפעתם המטרימה של בנייני הפועל (Verbal Patterns Priming) על התפתחות יכולות השפה הכתובה והקריאה ועל ארגון הלקסיקון המנטלי (Mental Lexicon).

היכולת לזהות את המילים בשפה הערבית (מהירות ודיוק) נבחנה בקרב קוראים צעירים המצויים בשני שלבים התפתחותיים משמעותיים, שלב רכישת הקריאה (כיתה ב') ושלב הקריאה השוטפת (כיתה ה'), באמצעות מטלת החלטה לקסיקלית (Lexical Decision Task Cross-Model Priming): זיהוי מילות מטרה, פעלים, שהוטרכו להן מילות פועל באותו הבניין, בהשוואה ליכולת זיהוי המילים לאחר הטרמת מילה עם בניין שונה ודמיון פונולוגי.

ממצאים

ממצאי המחקר משקפים שוני מובהק בין הקוראים המתחילים (כיתות ב') למנוסים יותר (כיתות ה') ברמת הדיוק של זיהוי המילים: שיעורי הדיוק (Accuracy Rates) בקרב תלמידי כיתה ה' היו גבוהים יותר, לאחר הטרמת פועל באותו הבניין, ואילו בקרב תלמידי כיתה ב' לא נמצאה השפעה דומה. מהירות זיהוי המילים (Reaction Times) לעומת זאת הייתה זהה בקרב שתי הקבוצות. ממצאים דומים נמצאו גם בהשוואה בין קוראים עם מיומנויות קריאה מגוונות בתוך קבוצות הגיל.

מובהקות ההשפעה של הטרמת בנייני הפועל על הדיוק בזיהוי בקרב קוראים בשלבי הקריאה השוטפת מצביעים על המורכבות המאפיינת את תהליכי רכישת הקריאה וארגון הלקסיקון המנטלי. גילי 10 (כיתות ד') עד - 12 (כיתה ו') מהווים אומנם קו פרשת מים קריטי בהתפתחות הקליטה והעיבוד של מידע כתוב בכללו, אך יכולות ומיומנויות ספציפיות מתפתחות באופן שונה ביחס לכל אחת מ-3 היחידות המורפולוגיות, שורשים (Roots), משקלים (Nominal Patterns) ובניינים (Verbal Patterns). מורפמת השורש היא שלב ראשוני, בסיסי והכרחי המאפשר זיהוי מילים בהתאם לשורש; זיהוי המשקל המתווסף בהמשך, הכרחי בשלבים המוקדמים של רכישת הקריאה והוא המאפשר את הדיוק בהבנה ואילו הבניין מסייע בשיפור הדיוק בשלבים המתקדמים של קריאה שוטפת. השפעות ומורכבות דומה, לא נמצאו, כאמור, ביחס למהירות הזיהוי של המילים.